

УДК 378.147:371.134

DOI <https://doi.org/10.32782/health-2023.2.6>

ВПЛИВ ОЗНАЙОМЧО-ФАХОВОЇ ПРАКТИКИ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ, ЕРГОТЕРАПЕВТІВ

Солтик Інна Тадеушівна,

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії
Хмельницького національного університету
ORCID: 0000-0002-3696-0201
Scopus-Author ID: 57219258834

Солтик Олександр Олександрович,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту
Хмельницького національного університету
ORCID: 0000-0002-8834-8401
Scopus-Author ID: 57193810866
Web of Science Researcher ID: AAG-8651-2020

У статті обґрунтовується вплив загальної ознайомчої практики за профілем майбутньої професії на формування професійної компетентності фізичних терапевтів, ерготерапевтів; визначаються умови ефективного проведення практики. Відзначено, що сучасний стан розвитку галузі охорони здоров'я вимагає від фізичного терапевта, ерготерапевта високого рівня професійної компетентності. За час навчання у вищому навчальному закладі в майбутнього фахівця повинні бути сформовані відповідні професійні характеристики: високий рівень фахово-теоретичної, методичної та практичної підготовки. Встановлено, що вкрай важливими для майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів є професійний інтерес та позитивне ставлення до професії. З'ясовано, що професійна компетентність передбачає наявність у людини внутрішньої мотивації до якості навчання. Тому значуща мотивація є однією з головних умов формування професійної спрямованості. У статті розкрито сутність ознайомчої фахової практики та її значення для ефективної професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів. Визначено основні завдання цієї практики у системі підготовки фахівців.

Проведено анкетування всіх студентів-практикантів безпосередньо перед проведенням практики та після її завершення. У ході аналізу результатів анкетування встановлено, що після проходження практики у студентів підвищується вимогливість до особистої компоненти – необхідність успішного подальшого навчання; посилюється критичне ставлення до своїх знань, умінь і навичок, професійної майстерності; змінюється ставлення до вибраної професії.

Автори дійшли висновку, що коли студент добре усвідомлює, яку професію він вибрав, та вважає її значущою не лише для суспільства, а такою, що відповідає його особистісним нахилам, здібностям та потребам, то це позитивно впливає на успішність його навчання.

Ключові слова: загальна ознайомча практика за профілем майбутньої професії, професійна компетентність, підвищення кваліфікації, професійна орієнтація.

Solytk Inna, Solytk Oleksandr. The impact of introductory and vocational field studies in the formation of professional competence of future physical therapists, occupational therapists

The article substantiates influence of general introductory field studies by the profile of the profession on formation of professional competence of physical therapists, occupational therapists; conditions for effective field studies implementation are studied. It has been noted that modern state of the development of health protection calls for physical therapist and occupational therapist high level of professional competence. During studies in a higher educational establishment, future specialists have respective professional characteristics: high level of professional and theoretical, methodological, and practical training. It has been revealed that professional interest and positive attitude to the profession are extremely important for future physical therapists, occupational therapists. It has been studies that professional competence envisages available inner motivation to quality of education. Thus, motivation is one of the chief conditions for the formation of professional orientation. The article reveals the essence of introductory vocational field studies and its meaning for effective professional training of future physical therapists, occupational therapists. Basic aims of these field studies in the system of specialists training have been defined.

All internship students have been polled directly before the field studies and its completion. During the analysis of the results of polling, it has been revealed that after completion of field studies students have increased demands to

personal component – the necessity for further successful studies; critical attitude towards personal knowledge and skills strengthens, professional mastery; attitude towards the chosen profession changes.

Authors have concluded that when students realize what profession they have chosen and consider it to be important not only for society, but the one that corresponds to their personal dispositions, skills and needs, this positively affects successful studies.

Key words: *general introductory field studies by the profile of the profession, professional competence, advanced training, professional orientation.*

Вступ. Війна в Україні показала, що реабілітація військових буде однією із головних ланок у вітчизняній медицині на багато років поспіль, тому що мінімум десятки тисяч поранених українських воїнів потрібно буде повертати до нормального життя, до відновлення життєвих функцій. Тому на території всієї нашої країни відкриватимуться нові реабілітаційні центри, де будуть потрібні спеціалісти мультидисциплінарної команди, до складу якої входитимуть у тому числі фізичні терапевти та ерготерапевти. Тому вкрай важливим завданням закладів вищої освіти є підготовка якісних спеціалістів, які, потрапивши на роботу в реабілітаційні відділення, зможуть відразу приступити до виконання своїх обов'язків, тобто надаватимуть якісні та кваліфіковані послуги.

Для підготовки фахівців, здатних вирішувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми, пов'язані з порушеннями фізичного, соціального та психічного здоров'я, заняттєвої активності та заняттєвої участі із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук тощо вкрай потрібні та обов'язкові клінічні практики з ерготерапії й фізичної терапії у закладах охорони здоров'я та в реабілітаційних центрах. Чим більше кредитів буде виділятися освітніми програмами на практики, тим якіснішою буде підготовка майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів закладом вищої освіти.

До дисциплін професійної підготовки здобувачів бакалаврського рівня освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» належить загальна ознайомча практика за профілем майбутньої професії, яка передбачена навчальним планом у другому семестрі навчання. Студенти з першого року навчання повинні розуміти на що їм спрямувати свої зусилля, на що звернути увагу, щоб стати фаховим спеціалістом у своїй професії.

Мета проведення практики полягає в тому, щоб перевести кожного здобувача вищої освіти від ролі студента до ролі практикуючого фізичного терапевта, ерготерапевта. Завдяки такому досвіду під час навчання майбутні фахівці досягають компетенцій у процесі використання фізич-

ної терапії, ерготерапії та застосуванні обґрунтованих фактів втручання для різноманітної групи клієнтів. Завдання практики можуть відбуватися в різних умовах, включаючи медичні, освітні та громадські програми. Крім того, стажування на різних базах практик також дає можливість у майбутньому впровадити послуги фізичної терапії, ерготерапії в нові практичні середовища.

Метою статті є обґрунтування впливу загальної ознайомчої практики за профілем майбутньої професії на формування професійної компетентності фізичних терапевтів, ерготерапевтів. Вказана практика передусім є ідентифікацією студента з новою соціальною роллю майбутнього фізичного терапевта, ерготерапевта. Слід зауважити, що доцільно організована практика та її безпосередній зв'язок з теорією є одним з основних шляхів покращення професійної підготовки майбутніх кадрів охорони здоров'я.

Матеріали та метод. Формування професійної компетентності майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів розглядається з урахуванням принципу єдності свідомості й діяльності: професійна свідомість розглядається як теоретична готовність спеціаліста до професійної діяльності [1, с. 224]. Системне формування професійної свідомості в єдності з досвідом професійної діяльності дозволяє фахівцю самостійно й ефективно досягати цілей професійної діяльності. Ці завдання вирішує загальна ознайомча практика за профілем майбутньої професії. Ця практика сприяє посиленню спрямованості в підготовці майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів, оскільки стимулює інтерес до майбутньої діяльності.

Підготовка висококваліфікованих спеціалістів, здатних успішно вирішувати завдання, що стоять перед фізичними терапевтами, ерготерапевтами, передбачає вміння поєднання теоретичних знань і практичної підготовки студентів.

Сучасний стан фізичної терапії та ерготерапії в Україні значно змінився. На ринку праці конкурентоспроможним є фахівець (спеціаліст), який здатний за найкоротший термін адаптуватися до вимог галузі охорони здоров'я [2, с. 192]. Це можливо, коли випускник закладу вищої освіти має

не тільки високу теоретичну підготовку, а і практичні навички фізичної терапії, ерготерапії.

Під час проходження практики відбувається безпосередня участь студентів у професійній діяльності, прищеплення навичок і вмінь самостійного вирішення професійних питань.

Найважливішим завданням загальної ознайомчої практики за профілем майбутньої професії є створення уявлення майбутнього фахівця про професію та створення умов для занурення у професійну діяльність [3, с. 30].

Навчання майбутніх фахівців набуває практичної спрямованості і здійснюється в умовах їхньої подальшої практичної діяльності. Сучасний фахівець з фізичної терапії, ерготерапії повинен бути високоосвіченою, всебічно розвинутою особою, здатною постійно вдосконалювати свою майстерність, готовою завжди надати необхідну реабілітаційну допомогу пацієнту.

Навчальна практика студентів Хмельницького національного університету спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» є інтегральним складником програми підготовки бакалаврів і проводиться для перевірки та закріплення теоретичних знань та практичних навичок, отриманих під час вивчення основних теоретичних та фахових дисциплін спеціальності та їх подальшого поглиблення і вдосконалення під час роботи в профільних закладах, а також для ознайомлення з умовами роботи фахівця фізичної терапії, ерготерапії у закладах різного підпорядкування, з організацією реабілітаційної роботи.

Основними завданнями загальної ознайомчої практики за профілем майбутньої професії є: ознайомлення студентів з видами, умовами та обставинами професійної діяльності в конкретних профільних закладах; засвоєння студентами базових принципів та місця фізичної терапії та ерготерапії у системі лікувальних та реабілітаційних заходів; засвоєння загальних та окремих показань та протипоказань для застосування фізичної терапії хворих, а також періодів застосування окремих ерготерапевтичних методів; отримання поняття про індивідуальну програму реабілітації та правила її складання; формування, розвиток і закріплення комплексу морально-психологічних якостей як невід'ємної частини професійної підготовки; ознайомлення із методами спілкування з хворими та визначення основних напрямів ерготерапії; сприяння вибору сфери майбутньої професійної діяльності.

На цій практиці студент має можливість і нагоду визначити, наскільки правильно він

вибрав для себе сферу діяльності, з'ясувати ступінь співвідношення особистісних якостей з професією фізичного терапевта, ерготерапевта.

Від практики найчастіше залежить можливість становлення кваліфікованого фахівця, який у майбутньому повинен надавати допомогу різним групам населення у відновленні та покращенні здоров'я, втраченого внаслідок травми чи захворювання [1, с. 225]. Практика – це короткий, але складний і напружений у психологічному плані відрізок професійно-трудової кар'єри майбутнього фізичного терапевта, ерготерапевта.

Серед умов ефективного проведення практики є комплексна робота керівників практики від закладу охорони здоров'я / реабілітаційного центру та університету зі здобувачами вищої освіти. Також успіх загальної ознайомчої практики за профілем майбутньої професії залежить від вибору баз практики. Різні заклади охорони здоров'я активізують творчу самостійність студентів у виконанні завдань практики, допомагають формуванню сумлінного ставлення до роботи, відповідальності, цілеспрямованості.

Загалом ознайомча фахова практика впродовж п'яти тижнів носить тривалий характер, забезпечуючи фундамент для формування основних умінь і навичок у майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів. Під час цієї практики у студентів формується загальне уявлення про організацію та проведення фізичної терапії, ерготерапії, проходить ознайомлення їх з вимогами до ведення спеціальної документації у разі різних втручань, відбувається формування навичок і умінь, спостереження і комплексного аналізу майбутньої професії, ознайомлення зі специфікою діяльності фізичного терапевта, ерготерапевта.

Для того щоб прослідкувати, як проходження ознайомчої фахової практики у студентів впливає на оцінку своїх професійних якостей, ми проводили анкетування всіх практикантів безпосередньо перед проведенням практики та після її завершення. Моніторингове дослідження було спрямоване на визначення ставлення студентів до майбутньої професії фізичного терапевта, ерготерапевта.

Результати. В ході аналізу результатів анкетування з'ясували, що після проходження практики у студентів підвищується вимогливість до особистої компоненти – необхідність успішного подальшого навчання; посилюється критичне відношення до своїх знань, умінь і навичок, професійної майстерності; змінюється ставлення до вибраної професії. Встановлено, що студенти на

початку проходження практики ставили перед собою завдання перевірки власної готовності до майбутньої самостійної професійної діяльності. А після завершення практики у більшості здобувачів вищої освіти склалася цілком реальна картина про професію та виявилася мотивація до кращого навчання, прагнення до самостійної роботи, до самовдосконалення та власного розвитку.

Професійна підготовка майбутнього фізичного терапевта, ерготерапевта повинна бути націлена на формування умінь самостійної роботи студента, прагнення здобувачів вищої освіти до самовдосконалення, адже в подальшій діяльності від нього чекатимуть професіоналізму, відповідального та сумлінного ставлення до своєї праці. Саме під час практики студенти виявляють

нестачу потрібних запасів знань, що в майбутньому виступає рушійним чинником безперервної самоосвіти. Тому загальна ознайомча практика за профілем майбутньої професії є необхідним складником підготовки висококваліфікованих компетентних фахівців у галузі охорони здоров'я.

Висновки. Кожен досвід роботи на базах практик повинен забезпечувати можливості, ресурси та оптимальне середовище для навчання. Студенти є «професіоналами в навчанні», які набувають здібностей та професійної поведінки, а також нових знань під час проходження практики. Тому студенти, керівники практики від закладів охорони здоров'я й реабілітаційних центрів, викладачі-керівники від університетів мають співпрацювати у напрямі поєднання досвіду практичної підготовки з набутими теоретичними знаннями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Уйсімбаєва Н.В. Вплив педагогічної практики на формування професійної компетентності майбутнього педагога. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Випуск XXVIII. Харків, 2012. С. 223–228.
2. Сущенко О.М., Лянна О.В. Роль виробничої практики для розвитку професійної компетентності майбутніх магістрів з фізичної терапії, ерготерапії. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*. Випуск № 1. 2020. С. 191–196.
3. Бурка О.М. Підготовка майбутніх фізичних терапевтів до використання фізкультурно-оздоровчих технологій : монографія. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. 185 с.

REFERENCES

1. Uisimbaeva, N.V. (2012). Vplyv pedahohichnoi praktyky na formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho pedahoha [The influence of pedagogical practice on the formation of professional competence of the future teacher]. *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky* [Scientific notes of the Department of pedagogy]. No. XXVIII, Kharkiv. P. 223–228 [in Ukrainian].
2. Sushchenko, O.M., Lianna, O.V. (2020). Rol vyrobnychoi praktyky dlia rozvytku profesiinoi kompetentnosti maibutnikh mahistriv z fizychnoi terapii, erhoterapii [The role of industrial practice for the development of professional competence of future masters in physical therapy, occupational therapy]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya «Pedahohichni nauky»* [Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi. Series “Pedagogical Sciences”]. No. 1. P. 191–196 [in Ukrainian].
3. Burka, O.M. (2022). Pidhotovka maibutnikh fizychnykh terapevtiv do vykorystannia fizkulturno-ozdorovchykh tekhnolohii [Training of future physical therapists to use physical culture and health technologies]. Zaporizhzhia: NU «Zaporizka politehnika» [Zaporizhzhia: “Zaporizhia Polytechnic” National University]. 185 p. [in Ukrainian].